

ปี่พาทย์พื้นบ้าน : กรณีศึกษา วงปี่พาทย์พื้นบ้าน ศ.ดุริยศิลป์

Piphat Folk : Case Study of Piphat Folk Ensemble Sow Duriyasinlapin

สุรดิษ ภาคสุชล*

Suradit Phaksuchon

Received : March 22, 2019

Revised : July 22, 2019

Accepted : September 18, 2019

บทคัดย่อ

ปี่พาทย์พื้นบ้าน เป็นภาพสะท้อนความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ผ่านวัฒนธรรมทางดนตรีซึ่งเป็น มรดกภูมิปัญญา สำคัญที่คงอยู่กับชุมชน วงปี่พาทย์พื้นบ้านคณะ ศ.ดุริยศิลป์ เป็นวงปี่พาทย์พื้นบ้านในอำเภอพิมายที่ยังคงมีการ บรรเลงในงานประเพณีต่างๆ บริเวณอำเภอพิมาย และพื้นที่ใกล้เคียง หากแต่องค์ความรู้เกี่ยวกับปี่พาทย์พื้นบ้าน มีความเสี่ยงต่อการสูญหาย เนื่องจากผู้ที่มีความรู้เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 70-80 ปี การวิจัยครั้งนี้เป็น การ วิจัยเชิงคุณภาพ มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของปี่พาทย์พื้นบ้านคณะ ศ.ดุริยศิลป์ และ 2) เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของวงปี่พาทย์พื้นบ้านคณะ ศ.ดุริยศิลป์ เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัยได้แก่ แบบ สัมภาษณ์ แบบสังเกต ทำการรวบรวมข้อมูล เอกสาร และข้อมูลภาคสนาม นำข้อมูลมา ตรวจสอบ ความถูกต้องด้วยวิธีการแบบสามเส้า วิเคราะห์ ตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และนำเสนอผลการวิจัยเชิง พรรณนาวิเคราะห์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า วงปี่พาทย์พื้นบ้านคณะ ศ.ดุริยศิลป์ เป็นวงปี่พาทย์ที่ได้รับการถ่ายทอด ความรู้ด้านการบรรเลงมาจากนายปาน (ไม่ทราบนามสกุล) และนายจันทร์ (ไม่ทราบนามสกุล) ซึ่งเป็นนักดนตรีที่ อพยพมาจากบ้านศรีสุข อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ถือได้ว่าทั้ง 2 ท่านนี้เป็นผู้เริ่มก่อตั้งวงปี่พาทย์ขึ้นใน อำเภอพิมาย โดยนายปานได้ไปสอน และจัดตั้งวงปี่พาทย์ ขึ้นโดยการรวบรวมคนที่สนใจในเขตบ้านตะปุ่น บ้าน รังกา บ้านตะบอง บ้านหนองจิก บ้านหนองปรือ และบ้านประสุข ส่วนนายจันทร์ได้ไปถ่ายทอดวิชาความรู้ ทางด้านดนตรี บริเวณบ้านดงใหญ่ บ้านดงน้อย และบ้านกระซอน ซึ่งวงปี่พาทย์พื้นบ้านคณะ ศ.ดุริยศิลป์ สืบ ทอดมาจากนายจันทร์ มาสู่นายเปีย นายเลียง และนายคิว นิ่มนวล ตามลำดับ วงปี่พาทย์พื้นบ้านคณะ ศ.ดุริย ศิลป์มีหน้าที่รับใช้สังคมด้วยการบรรเลงประกอบพิธีการและพิธีกรรม ในงานต่าง ๆ ทั้งงานมงคลและงาน อวมงคล ได้แก่งานบุญกฐิน งานเทศน์มหาชาติ งานอุปสมบท งานแต่งงาน งานฌาปนกิจศพ งานฉลองอัฐิ งานพิธี วางศิลาฤกษ์ งานพิธีกรรมบวงสรวงศาลปู่ตา ซึ่งบทบาทหน้าที่สำคัญในการบรรเลงประกอบพิธีการ และ พิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อแจ้งให้กับผู้ที่เข้าร่วมงานได้ทราบและเตรียมการในขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ ทั้งก่อนที่จะ เริ่มและจบพิธีการ พิธีกรรมนั้น ๆ แล้ว อีกทั้งเพื่อโน้มน้าวให้ผู้เข้าร่วมในงานนั้น ๆ เกิดความมั่นคงทางจิตใจ และทำหน้าที่เพื่อความบันเทิง กล่อมเกลาลจิตใจ ผู้ร่วมงานนั้นให้มีความผ่อนคลายอีกด้วย

คำสำคัญ : ดนตรีพื้นบ้าน / ปี่พาทย์ / ปี่พาทย์พื้นบ้าน / พิมาย / ดุริยศิลป์

*อาจารย์ประจำวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Lecturer at the College of Music Mahasarakham University

ABSTRACT

Piphat folk is a reflection of local identity Through music culture Is an important wisdom heritage that remains with the community. Piphat folk ensemble Sow Duriyasinlapin still has a play in various traditional events in Phimai district and Nearby Places. If the knowledge about the local piphat Folk is risk of loss. Because the knowledgeable person is an elderly group with an average age of 70-80 years. This research is Qualitative research There is a purpose 1) investigate the historical development of the piphat folk ensemble Sow Duriyasinlapin, and 2) to study the roles in society of piphat folk ensemble Sow Duriyasinlapin. through multiple techniques: survey, interview, observation, field-note, and documentary analysis. The research found that piphat folk ensemble Sow Duriyasinlapin received musical knowledge from Mr.Pan (unknown last name) and Mr. Chan (unknown last name), a musician who emigrated from Ban Srisuk, Non Sung District, Nakhon Ratchasima. Mr. Pan taught music and initiated the formation of the pi phat By practicing music for interested people In Ban Tapan, Ban Ranga, Ban Tabong, Ban Nong Chik, Ban Nong Prue and Ban Pra Suk. As for Mr. Chan has conveyed the knowledge of music. At Dong Yai House, Ban Dong Noi, and Ban krachorn. piphat folk ensemble Sow Duriyasinlapin inherited from Mr. Chan to Mr. Pia to Mr. Leang and to Mr. Siva respectively. piphat folk ensemble Sow Duriyasinlapin has served the society by playing in various events, both sacred and unlucky work. Ceremony and ritual; Auspicious event, Misfortune, Ceremony and ritual Including ; Kathin ceremony, Mahachat sermon, Ordination work, wedding, Funeral, The funeral burned, Auspicious ceremony, Ritual of the ancestral spirits. Important roles and duties in performing ceremonies and various rituals to inform the participants of the event and make preparations for the various operations before and beginning the ritual. And to convince the participants of the event to have mental stability And acting for entertainment Refine the mind Allowing the participants to relax as well.

Keywords : Folk Music / Piphat / Piphat Folk / Phi May / Duriyasinlapin

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดนครราชสีมา หรือที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าเมืองโคราชนั้น เป็นเมืองที่มีความสำคัญในด้านการปกครอง และด้านเศรษฐกิจ มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นเมืองหน้าด่านสำคัญในการเดินทางติดต่อระหว่างภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน ผสมกลมกลืน วัฒนธรรมอีกด้วย เมืองโคราชในอดีตเป็นที่ตั้งของอาณาจักรสำคัญได้แก่ อาณาจักรศรีจันทะ หรือจันทะปุระ และเมืองพิมาย หรือวิมายปุระ

อำเภอพิมายเป็นอำเภอขนาดใหญ่ เดิมมีชื่อเรียกว่า “อำเภอเมืองพิมาย” ได้รับการยกฐานะเป็น อำเภอ เมื่อ พ.ศ. 2443 โดยมีขุนขจิตสารกรรม ดำรงตำแหน่งนายอำเภอคนแรก เมื่อปี พ.ศ. 2454 สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ 5 ได้เสด็จประพาสเมืองพิมาย และได้เสด็จทรงพักผ่อนที่ ไทรงาม ปี พ.ศ. 2457 ได้สร้างที่ว่าการอำเภอพิมายขึ้นทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของปราสาท หินพิมาย และทางราชการให้ตัดคำว่า “เมือง” ออกเมื่อปี พ.ศ. 2483 และให้เรียกว่า “อำเภอพิมาย” จนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 1 แผนที่อำเภอฝาย จังหวัดนครราชสีมา

ที่มา : Ruchirakun, 2010, p.189

อำเภอฝายมีพื้นที่ทั้งหมด 866.79 ตารางกิโลเมตร บริเวณทิศเหนือเป็นที่ราบลุ่มสองฝั่ง ลำน้ำมูลและลำน้ำเค็ม มีพื้นที่ 550 ตารางกิโลเมตร ลักษณะพื้นที่เอียงลาดจากทิศตะวันตกไปทิศ ตะวันออก บริเวณทิศใต้เป็นป่าโคกน้ำท่วมไม่ถึง ลักษณะพื้นที่เป็นดินทราย อำเภอฝายมีอาณาเขต ติดต่อกับอำเภอต่างๆ ดังนี้ ทิศเหนือติดต่อกับอำเภอประทาย อำเภอโนนสูง และอำเภอคง ทิศใต้ติดต่อกับอำเภอจักราช และอำเภอห้วยแถลง ทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอชุมพวง ทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอโนนสูง โดยแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 12 ตำบล ได้แก่ ตำบลในเมือง ตำบลกระเบื้องใหญ่ ตำบลนิคมสร้างตนเอง ตำบลรังกาใหญ่ ตำบลหนองระเวียง ตำบลธารละหลอด ตำบลสัมฤทธิ์ ตำบลชีวาน ตำบลท่าหลวง ตำบลดงใหญ่ ตำบลโบสถ์ และตำบลกระซอน

วงปีพาทย์พื้นบ้าน ศ.ศุริยศิลป์ เป็นวงปีพาทย์พื้นบ้านอยู่ที่บ้านสะแกงาม ตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอฝาย จังหวัดนครราชสีมา โดยมีหัวหน้าวงชื่อ นายเลียง เบาทุนทด สมาชิกภายในวง มีประมาณ 20 คน มีช่วงอายุตั้งแต่ 15 ปี จนถึง 80 ปี วงปีพาทย์พื้นบ้าน ศ.ศุริยศิลป์ รับบรรเลงในงานประเพณีต่างๆ ทั้งในจังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดใกล้เคียง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาประวัติความเป็นมาของวงปีพาทย์พื้นบ้านคณะ ศ.ศุริยศิลป์
2. ศึกษาบทบาทหน้าที่ของวงปีพาทย์พื้นบ้านคณะ ศ.ศุริยศิลป์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปีพาทย์พื้นบ้าน : กรณีศึกษาวงปีพาทย์คณะ ศ.ศุริยศิลป์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แนวทางการศึกษาทางมานุษยวิทยา (Ethno musicology) รวบรวมข้อมูล เอกสารงานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการสังเกต สัมภาษณ์ ตรวจสอบข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี สังเคราะห์ ออกมาเป็นประเด็นตาม จุดมุ่งหมาย และนำเสนอเชิงชาติพันธุ์วรรณา

สรุปผลการวิจัย

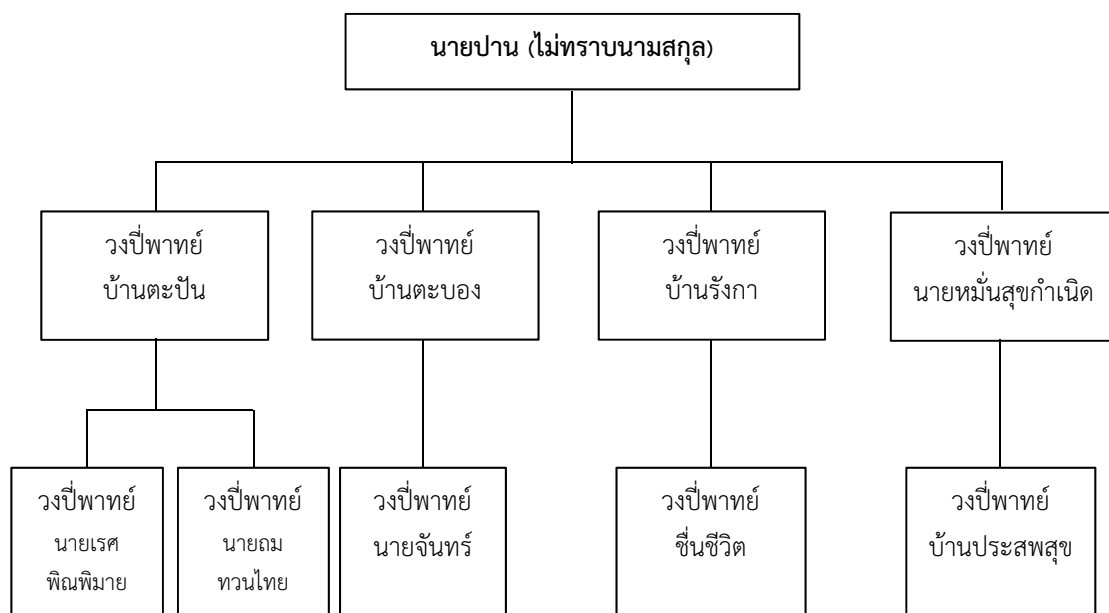
การวิจัยเรื่อง ปี่พาทย์พื้นบ้าน : กรณีศึกษาวงปี่พาทย์คณะ ศ.ดุริยศิลป์ พบว่าเดิมในเขตอำเภอพิมายไม่มีวงปี่พาทย์ มีเพียงวงมโหรีโคราช วงปี่พาทย์เริ่มมีขึ้นจากการเข้ามาอยู่กับคณะลิเกจากเขตตัวเมืองจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งพบชุดลิเก และเครื่องดนตรีโบราณ จากคณะลิเกของนายเปลื้อง (ไม่ทราบนามสกุล) ซึ่งเสียชีวิตแล้ว คณะลิเกของนายเปลื้องเป็นคณะลิเกที่เก่าแก่ของเมืองพิมาย เดิมอยู่ในเขตตัวเมืองจังหวัดนครราชสีมา ได้ย้ายเข้ามาอยู่ที่บ้านตาแย ตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา รับงานแสดงในเขตอำเภอพิมายและบริเวณใกล้เคียง จนนายเปลื้องเสียชีวิตลง คนในคณะก็ได้แยกย้ายกันออกไปตั้งคณะของตนเองและไปประกอบอาชีพอื่น (Chootrakoon, 2016, April 24)

วงปี่พาทย์ในอำเภอพิมายได้เริ่มมีการฟื้นฟูและได้รับความนิยมขึ้นอีกครั้งโดยนายปาน (ไม่ทราบนามสกุล) และนายจันทร์ (ไม่ทราบ นามสกุล) ทั้งสองท่านเป็นนักดนตรีที่อพยพมาจากบ้านศรีสุข อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา นายปาน ได้ไปสอนและจัดตั้งวงปี่พาทย์ขึ้นโดยการรวบรวมคนที่สนใจในเขตหมู่บ้านตะป็น บ้านรังกา บ้านตะบอง บ้านหนองจิก บ้านหนองปรือ และบ้านประสุข อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา (Phongphan, 2016, April 23) วงปี่พาทย์ของนายปานเริ่มแรกประกอบไปด้วย

1. นายปาน (ไม่ทราบนามสกุล)
2. นายพรหม (ไม่ทราบนามสกุล)
3. นายพริ้ง (ไม่ทราบนามสกุล)
4. นายจันทร์ (ไม่ทราบนามสกุล)

วงปี่พาทย์ในสมัยนั้นส่วนใหญ่จะมีพระภิกษุเป็นองค์อุปถัมภ์ วงปี่พาทย์ของนายปานก็ได้รับการสนับสนุนจากหลวงปู่ข้า หลังจากนายปานเสียชีวิตลงนักดนตรีในวงก็แยกย้ายกันไปประกอบอาชีพเกษตรกร ทำไร่ ทำนา ทำงานอื่นๆ ตามที่ตนเองมีความสามารถ นานๆ ครั้ง จึงจะได้มาร่วมบรรเลงปี่พาทย์พื้นบ้านในงานต่างๆ ทำให้องค์ความรู้เกี่ยวกับบทเพลงได้สูญหายไปหลายสิบเพลง

นายเรศ พิณพิมาย ซึ่งเป็นศิษย์ของนายปานได้ทำการรวบรวมนักดนตรี และฟื้นฟูก่อตั้งวงขึ้นอีกครั้ง โดยรวบรวมนักดนตรีในเขตหมู่บ้านตะป็น บ้านรังกา ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา โดยมีนายเรศ พิณพิมาย เป็นหัวหน้าวง ช่วงแรกที่นายเรศก่อตั้งวงปี่พาทย์ขึ้นมาใหม่นี้ได้จ้างนักดนตรีอาชีพที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองจังหวัดนครราชสีมาเดินทางมาถ่ายทอดบทเพลงให้ โดยคิดค่าตอบแทนเพลงละ 1 บาท นอกจากวงปี่พาทย์ของนายเรศแล้วยังมีวงปี่พาทย์ ในเขตอำเภอเมืองพิมายที่ได้รับการถ่ายทอดจากนายปาน ดังนี้

ภาพที่ 2 แผนผังการสืบทอดวงปีพาทย์ในอำเภอฟิมาย

ประวัติความเป็นมาของวงปีพาทย์คณะ ศ.ศุริยาศิลปิน

ประมาณ พ.ศ. 2526 นายเลียง เบาทุนทดลูกศิษย์ของนายเปีย (ไม่ทราบนามสกุล) ซึ่งนายเปียได้รับการถ่ายทอดวิชาความรู้ด้านดนตรีมาจากนายจันทร์ (ไม่ทราบนามสกุล) ได้ร่วมกันกับนายเที่ยง บุญถึง ก่อตั้งวงปีพาทย์ขึ้นที่บ้านสะแกงาม โดยร่วมกันซื้อเครื่องดนตรีไทย วงปีพาทย์เครื่องห้าแบบโบราณ ประกอบด้วย ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ระนาดเอกเหล็ก ฆ้องวงใหญ่ ปี่ใน กลองทัด และตะโพน ในช่วงแรกที่ก่อตั้งวงปีพาทย์นั้นยังมีนักดนตรีในวงไม่เพียงพอในการออกไปบรรเลงในงานต่างๆ ใช้วิธีการเชิญนักดนตรีจากวงปีพาทย์อื่นๆ มาร่วมบรรเลง เช่น นักดนตรีจากวงบ้านตะบอง บ้านตะปัน และบ้านรังกา โดยรับบรรเลงในงานพิธีต่างๆ เพลงที่บรรเลง เช่น โหมโรงเย็น โอ้ลาว เถา เขมรพวง เถา กระแตไต่ไม้ แยกบรเทศ นกขมิ้น สามชั้น เป็นต้น ชาวบ้านจะรู้จักและเรียกววงปีพาทย์ที่นายเลียง เบาทุนทด และนายเที่ยง บุญถึงก่อตั้งขึ้นนี้ว่า “วงปีพาทย์บ้านสะแกงาม” ซึ่งเรียกตามชื่อหมู่บ้านที่วงปีพาทย์นั้นตั้งอยู่ ในปี พ.ศ.2535 วงปีพาทย์บ้านสะแกงามได้ตั้งชื่อวงขึ้นใหม่โดยใช้ชื่อว่า “ศุริยาศิลป์” (Nimnoun, 2559, March 24)

ภาพที่ 3 นายเที่ยง บุญถึง

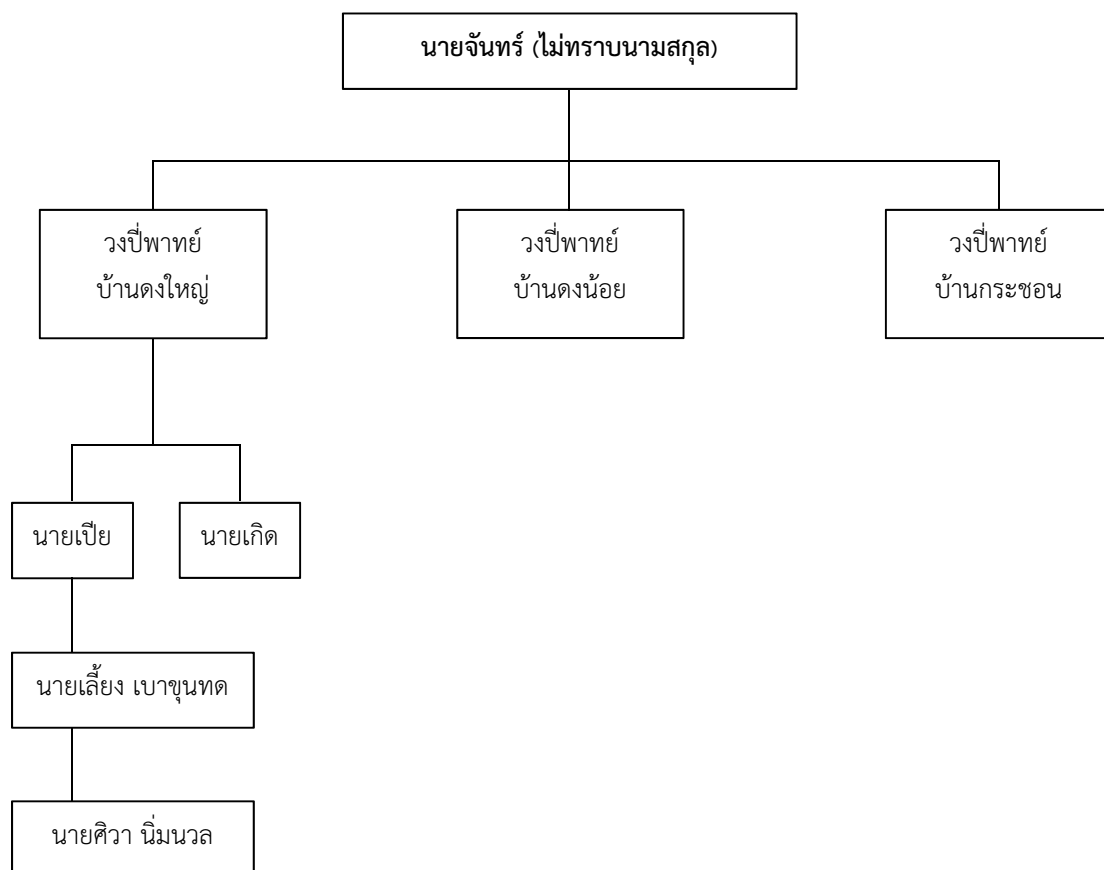
ภาพที่ 4 นายเลียง เปาขุนทด

การที่วงปี่พาทย์บ้านสะแกงามต้องเชิญนักดนตรีจากวงปี่พาทย์ที่อยู่ต่างหมู่บ้านมาร่วมบรรเลง ซึ่งบางครั้งวงดนตรีที่นักดนตรีนั้นๆ สังกัดอยู่มีการรับงานบรรเลงในเวลาเดียวกัน ประกอบกับในสมัยก่อนการเดินทางยังไม่สะดวกสบายต้องใช้เวลาในการเดินทางมาก ซึ่งเป็นอุปสรรคในการไปแสดงในงานแต่ละครั้ง นายเลียง เปาขุนทดจึงได้เริ่มฝึกหัดเยาวชน ลูก หลานของคนในเขตหมู่บ้านขึ้นจนสามารถบรรเลงในงานต่างๆ โดยไม่ต้องไปเชิญนักดนตรีจากวงอื่นมาบรรเลง ครั้นต่อมานักดนตรีที่นายเลียงได้ฝึกหัดขึ้นนั้น เติบโตมีครอบครัว และไปประกอบอาชีพอื่น ทำให้มีนักดนตรีไม่เพียงพอจนไม่สามารถรับงานแสดงได้ จึงต้องหยุดรับบรรเลงในงานต่างๆ จนถึงประมาณ พ.ศ. 2546 โรงเรียนบ้านสะแกงาม มีนโยบายที่จะอนุรักษ์ดนตรีไทย จึงได้จัดซื้อเครื่องดนตรี และเชิญนายเลียง เปาขุนทด เป็นครูสอนดนตรีไทยให้กับนักเรียนของโรงเรียน และเด็กๆ ในบริเวณใกล้เคียง จนสามารถบรรเลงในงานต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

ภายหลังกายเลียงได้มอบวงดนตรีไทยให้กับลูกศิษย์คือ นายคิว นิ่มนวล เป็นผู้ดูแลจัดการ ซึ่งนายคิวได้พัฒนางวงดนตรีไทยด้วยการจัดหาเครื่องดนตรีไทยเพิ่มเติมทั้งเครื่องดนตรีในวงปี่พาทย์ และ เครื่องดนตรีในวงมโหรีพื้นบ้าน พ.ศ. 2549 นายคิว นิ่มนวลได้ตั้งชื่อวงขึ้นใหม่ว่า “ศ.ศุริยศิลป์” ปัจจุบันอยู่ที่บ้านสะแกงาม ตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครราชสีมา รับบรรเลงในงานต่างๆ เช่น พิธีบวงสรวง งานวางศิลาฤกษ์ งานอุปสมบท งานแต่งงาน งานทำบุญฉลองอัฐิ งานศพ และงานอื่น (Nimnoun, 2559, March 24)

ภาพที่ 5 นายคิว นิ่มนวล

ภาพที่ 6 แผนผังการสืบทอดวงปี่พาทย์คณะ ศ.ดุริยศิลป์

บทบาทหน้าที่ของวงปี่พาทย์คณะ ศ.ดุริยศิลป์

วงปี่พาทย์พื้นบ้าน คณะ ศ.ดุริยศิลป์ เป็นวงดนตรีที่บรรเลงในงานต่างๆ ทั้งงานพิธีกรรม ความเชื่อ งานเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ทั้งงานที่เป็นงานมงคล และงานอวมงคล โดยบรรเลงด้วยวงปี่พาทย์ วงมโหรี หรือ บรรเลงทั้งวงปี่พาทย์และวงมโหรี ขึ้นอยู่กับลักษณะของงานหรือความพึงพอใจของเจ้าภาพในงานนั้นๆ โดยจะมี บทบาทหน้าที่ในการบรรเลงประกอบพิธีการ และพิธีกรรมต่างๆ เพื่อแจ้งให้กับผู้ที่เข้าร่วมงานได้ทราบและ เตรียมการในขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆ ทั้งก่อนที่จะเริ่มและจบพิธีการ พิธีกรรมนั้นๆ แล้ว การบรรเลงเพลงใน ขั้นตอนต่างๆ นั้นจะมีการปฏิบัติตามขนบการบรรเลงเพลงประกอบพิธี ดังนี้

ก่อนการเริ่มงาน เริ่มพิธี วงปี่พาทย์พื้นบ้านคณะ ศ.ดุริยศิลป์ ก็จะเริ่มด้วยการบรรเลงเพลงโหมโรง ซึ่ง ขึ้นอยู่กับประเภทของงาน ประเภทของวงดนตรีและช่วงเวลาในการบรรเลง เช่น การบรรเลงเพลงโหมโรงเช้า ใน งานบุญกุศล งานเทศน์มหาชาติ งานทำบุญฉลองอัฐิ งานพิธีวางศิลาฤกษ์ เป็นต้น

ในพิธีที่มีการจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย ขณะพระสงฆ์ขึ้นธรรมาสน์เพื่อแสดงธรรมเทศนา หรือมีการ เชิญเทพยดา วงปี่พาทย์พื้นบ้านคณะ ศ.ดุริยศิลป์ จะบรรเลงเพลงสาธุการเพื่อโน้มน้าวจิตใจให้ผู้เข้าร่วมพิธีใน ขณะนั้นให้มีความสุข

การบรรเลงเพลงกราวใน เป็นสัญญาณบอกกล่าวว่าการดำเนินพิธีในขั้นตอนนั้นๆ เสร็จสิ้นลงแล้ว โดยจะมี เพลงที่มาบรรเลงติดต่อกับเพลงกราวในเป็นตัวช่วยขยายความให้ทราบว่าพิธีที่เสร็จสิ้นลงไปแล้วนั้นเป็นพิธีใน

ขั้นตอนใด เช่น การบรรเลงเพลงพระเจ้าลอยถาดและเพลงกราวในเพื่อแจ้งให้ทราบว่าพระสงฆ์ได้ฉันภัตตาหารเข้าและกลับไปยังกุฏิเรียบร้อยแล้ว การบรรเลงเพลงกราวในออกเพลงเชิดหลังจากพระฉันภัตตาหารเพลแล้ว การบรรเลงเพลงกราวในต่อด้วยเพลงต้นซุบ ลงจบด้วยเพลงลา เป็นการแจ้งว่าพิธีการงานบุญกุศลเสร็จสิ้นลงแล้ว

การบรรเลงเพลงมหาชัย จะบรรเลงในพิธีที่เป็นมงคล เช่น บรรเลงขณะที่ประธานพิธีวางตลับพระรัตนลงบนแผ่นศิลาฤกษ์ วางพวงมาลัยและโปรยข้าวตอก ดอกไม้ เหริยญเงิน เหริยญทอง ลงในหลุมศิลาฤกษ์ บรรเลงในขณะที่ประธานสงฆ์ประพรมน้ำพระพุทธมนต์แก่ผู้เข้ามาร่วมพิธีนั้นๆ

ในการบรรเลงดนตรีประกอบการเทศน์มหาชาติของวงปี่พาทย์พื้นบ้าน คณะ ศ.ศุริยศิลป์ นั้นนอกจากการบรรเลงประกอบพิธีแล้วก็จะมีการบรรเลงเพลงประจำถิ่นต่างๆ ดังนี้

กัณฑ์ที่ 1 กัณฑ์ทศพร	ปี่พาทย์บรรเลงเพลงสาธุการ
กัณฑ์ที่ 2 กัณฑ์หิมพานต์	ปี่พาทย์บรรเลงเพลงแห่ช้าง
กัณฑ์ที่ 3 กัณฑ์ทศกันต์	ปี่พาทย์บรรเลงเพลงพระยาโคก
กัณฑ์ที่ 4 กัณฑ์วนปเวสน์	ปี่พาทย์บรรเลงเพลงพระยาเดิน
กัณฑ์ที่ 5 กัณฑ์ชูชก	ปี่พาทย์บรรเลงเพลงเช่นเหล่า
กัณฑ์ที่ 6 กัณฑ์จุลพน	ปี่พาทย์บรรเลงเพลงร่ำสามลา
กัณฑ์ที่ 7 กัณฑ์มหาพน	ปี่พาทย์บรรเลงเพลงเชิดกลอง
กัณฑ์ที่ 8 กัณฑ์กุมาร	ปี่พาทย์บรรเลงเพลงโอดเชิด คือบรรเลงเพลงโอดกับเพลงเชิดสลับกัน
กัณฑ์ที่ 9 กัณฑ์มัทรี	ปี่พาทย์บรรเลงเพลงทยอยโอด คือบรรเลงเพลงโอดสลับกับเพลงทยอย
กัณฑ์ที่ 10 กัณฑ์สักกบรรพ	ปี่พาทย์บรรเลงเพลงเหาะ
กัณฑ์ที่ 11 กัณฑ์มหาธาต	ปี่พาทย์บรรเลงเพลงกลม
กัณฑ์ที่ 12 กัณฑ์ฉกษัตริย์	ปี่พาทย์บรรเลงเพลงสืบล
กัณฑ์ที่ 13 กัณฑ์นครกัณฑ์	ปี่พาทย์บรรเลงเพลงกราวในและเพลงเชิด

ภาพที่ 7 วงปี่พาทย์พื้นบ้าน คณะ ศ.ศุริยศิลป์

ในงานอวมงคลก็จะมีกรบรรเลงประกอบพิธีต่างๆ เช่นเดียวกัน เพียงแต่ใช้วงปี่พาทย์มอญในการบรรเลงประกอบพิธีซึ่งจะมีบทเพลงตามชนบ เช่น บรรเลงเพลงยกศพ ขณะที่มีการเคลื่อนศพออกจากที่ตั้งเวียนรอบเมรุจนกระทั่งขึ้นตั้งบนจิตกาธาน การบรรเลงเพลงประชุมเพลงในขณะที่เผาศพ

นอกจากการบรรเลงประกอบพิธีที่มีชนบในการบรรเลงเพลงเพื่อให้สอดคล้องกับพิธีดังกล่าวข้างต้นแล้ววงดนตรีคณะ ศ.ศุริยศิลป์ ก็จะมีการบรรเลงประกอบพิธีที่นักดนตรีสามารถเลือกบรรเลงเพลงตามความเหมาะสมความถนัดของนักดนตรีและบรรยากาศของงานในห้วงเวลาดังกล่าว เช่น พิธีปลงผมนาค จะบรรเลงวง

มโหรีประกอบพิธีปลงศพคนตาย โดยบรรเลงเพลงสั่นกล เพลงพัดชา และเพลงกันตรึม พิธีเบิกบายศรีและเวียนเทียน จะบรรเลงด้วยวงปี่พาทย์พื้นบ้าน เพลงนางนาค เพลงลาวเสี่ยงเทียน การบรรเลงดนตรีประกอบพิธีหลังน้ำสรง จะบรรเลงด้วยวงปี่พาทย์ไม้นวมโดยบรรเลงเพลงประเภทเพลงเกร็ด เช่น เพลงลาวดวงเดือน เพลงลาวดำเนินทราย เพลงค่างควากินกล้วย เป็นต้น

บทบาทหน้าที่ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของวงปี่พาทย์ ศ.ดุริยศิลป์ที่มีต่อสังคมชาวพม่านั้นก็คือการสร้างความเป็นหนึ่ง เป็นการขับกล่อม และสร้างบรรยากาศภายในงานให้ครึกครื้นไม่เงียบเหงา ทั้งนี้จะไม่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมและพิธีการใดๆ บทเพลงที่บรรเลงสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม เช่น การบรรเลงขณะที่พระฉันภัตตาหาร ได้แก่ เพลงสั่นกล เพลงแขกมอญ สามชั้น เพลงเต่าเห่ เพลงเขมรพวง เพลงแขกบรเทศ เพลงโสมส่องแสง เพลงลาวเสี่ยงเทียน เป็นต้น

การบรรเลงในช่วงที่รอเวลาจะเริ่มพิธี โดยบรรเลงเพลงประเภทเพลงเถา หรือเพลงเกร็ด ได้แก่ เพลงแห่ช้าง เพลงแขกบรเทศ เถา เพลงกล่อมมารี เถา เพลงพม่าเห่ เพลงจะระเข้หางยาว ฯลฯ

การบรรเลงรับพระและส่งพระที่เดินทางมาปฏิบัติศาสนพิธีในบริเวณงาน วงปี่พาทย์พื้นบ้าน ศ.ดุริยศิลป์ บรรเลงเพลงเพลงแขกบรเทศ ขึ้นเดียว เพลงนาคราช ขึ้นเดียว ส่วนเพลงเชิดนิยมบรรเลงส่งพระ

การแห่หน้าไปยังสถานที่จัดงานอุปสมบทนั้นจะบรรเลงด้วยวงมโหรี เพลงที่บรรเลง ได้แก่ เพลงพัดชา เพลงค่างควากินกล้วย เพลงค่างคปากสระ เพลงพม่าเขว เพลงพม่ารำหวาน (เพลงจำปาศรี) เพลงตาอินตาโถ เพลงพม่าแห่กระเจด เพลงกรวอนอกมโหรี เพลงหมาจอกลุยน้ำ เพลงกันตรึม เพลงฝรั่งรำเท้า เป็นต้น

การบรรเลงวงมโหรีเพลงผีหมอ เพลงพัดชา เพลงพม่ารำหวาน เพลงกันตรึม เพลงกรวอนอกมโหรี เพลงค่างควากินกล้วย เพลงพม่าแห่กระเจด เพลงตาอินตาโถ เพลงค่างคปากสระ และลงจบด้วยเพลงฝรั่งรำเท้า เพื่อร่ายทรงจะได้ทำการร่ายรำ ในพิธีกรรมบวงสรวงศาลปู่ตา

อภิปรายผลการวิจัย

วงปี่พาทย์พื้นบ้านในอำเภอพิมายเป็นการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากแหล่งอื่น เข้ามาผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมดั้งเดิม ซึ่ง Wannasiri. (1997, p.66) กล่าวถึงการผสมผสานวัฒนธรรมไว้ว่าหลังจากวัฒนธรรมที่ต่างกันสองวัฒนธรรมมาพบกัน สัมผัสกันและเกิดการหยิบบ้างแลกเปลี่ยนกันใช้ในระยะเวลาที่สมำเสมอยาวนานพอสมควร วัฒนธรรมทั้งสองจะผสมผสานกันปะปนกันหมด วัฒนธรรมปี่พาทย์พื้นบ้านพมามีได้มีการปรับปรุงให้มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวเมืองพิมาย จนกลายเป็นวัฒนธรรมทางดนตรีที่ได้รับความนิยมมาจนถึงปัจจุบัน

วงปี่พาทย์พื้นบ้านคณะ ศ.ดุริยศิลป์ ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2526 โดยนายเลียง เบาขุนทดและนายเที่ยง บุญถึง ณ บ้านสะแกงาม ต.นิคมสร้างตนเอง อ.พิมาย จ.นครราชสีมา ในช่วงแรกได้เชิญนักดนตรีจากวงต่างๆ มาร่วมบรรเลง ภายหลังจึงได้ฝึกหัดลูกหลาน แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จดังที่ตั้งใจไว้ ปัจจุบันนายเลียง เบาขุนทดได้มอบหมายให้นายคิว นิมมวล เป็นผู้ดูแลกิจการของวงปี่พาทย์พื้นบ้าน ศ.ดุริยศิลป์ รับงานบรรเลงทั่วไป เช่น งานบวช งานกฐิน งานบวงสรวงต่างๆ ซึ่งเป็นไปตามบทบาทหน้าที่ของดนตรีที่สำคัญ คือ บทบาทหน้าที่ในพิธีกรรมศาสนา และบทบาทหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับศาสนา (Rungrueng, 2003) เพลงที่บรรเลงในงานต่างๆ นั้นยังมีการถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังน้อยและอาจเกิดการสูญหายเนื่องจากเป็นความรู้ที่ยังอยู่กับตัวบุคคลไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรไว้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับปี่พาทย์พื้นบ้าน เพื่อบันทึก บทเพลง และจัดทำเป็นโน้ตทางดนตรี และนำไปเผยแพร่ให้มากขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าของคนรุ่นหลังสืบไป
2. ควรมีการวิจัย ส่งเสริมสนับสนุน เพื่อบูรณาการปี่พาทย์พื้นบ้าน โดยการจัดให้มีการเรียน การสอน โดยเชิญให้เป็นวิทยากรในการถ่ายทอดสู่เยาวชนรุ่นหลังต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาวิเคราะห์บทเพลงที่ใช้บรรเลงในวงปี่พาทย์พื้นบ้าน
2. ศึกษาวงปี่พาทย์พื้นบ้านในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ ศรีสะเกษ หรือจังหวัดอื่นๆ ที่มีวัฒนธรรมปี่พาทย์พื้นบ้าน

References

- Chootrakoon, B. (2016, April 24). Senior Thai Folk Musicians in Phimai District. Interview.
- Nimnoun, S. (2016, March 24). The inheritance of Piphat Folk Ensemble Sow Duriyasinlapin. Interview.
- Phongphan, C. (2016, April 23). Senior Thai Folk Musicians in Phimai District. Interview.
- Ruchirakun, R. (2010). **Korat study**. Nakhon Ratchasima : Faculty of Humanities Nakhon Ratchasima Rajabhat University.
- Rungrueng, P. (2003). **History of Thai music Revised edition**. (5 th ed.). Bangkok : Thaiwatthanaphanit.
- Wannasiri, N. (1997). **Social and Cultural Anthropology**. Bangkok : Kasetsart University.